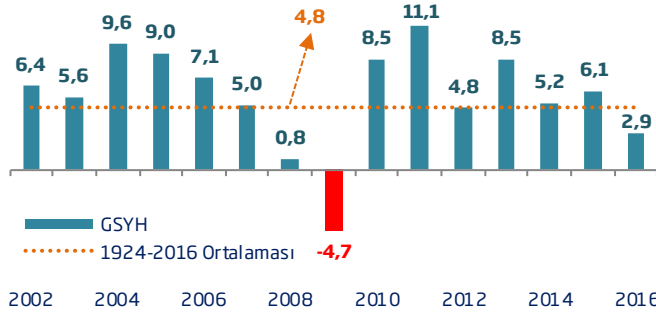

Türkiye ekonomisi 2016 yılında %2,9 oranında büyüdü.

Türkiye ekonomisi 2016 yılının son çeyreğinde %3,5 ile beklentilerin oldukça üzerinde büyüme kaydetmiştir. Daha önce %4,5 ve -%1,8 olarak açıklanan ikinci ve üçüncü çeyrek büyüme verileri sırasıyla %5,3 ve -%1,3'e revize edilmiştir. Böylece, 2016 yılının tamamında ekonomik büyüme %2,9 olmuştur. Her ne kadar büyüme hızı öngörülerin üzerinde gerçekleşse de uzun dönemli performansın altında kalmıştır.

Yıllık GSYH Büyümesi

(zincirlenmiş hacim endeksi 2009=100, %)

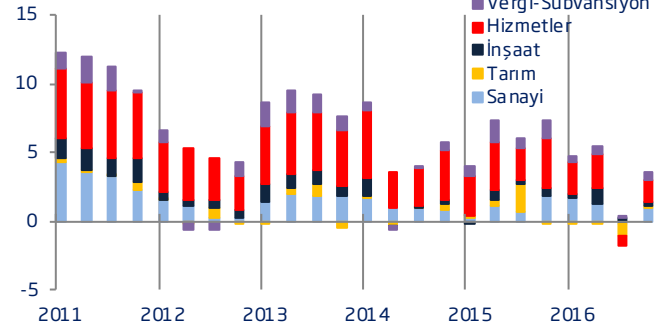
2002 2004 2006 2008 2010 2012 2014 2016

Son çeyrekte tüketim harcamaları hızla arttı.

2016 yılının son çeyreğinde tüketim harcamaları hız kazanmıştır. Bu dönemde, özel tüketim harcamaları 3,4 puan ile büyümeye en fazla katkıyı yapan kalem olurken, kamu tüketiminin katkısı sınırlı düzeyde kalmıştır. Öte yandan, üçüncü çeyreğe ilişkin kamu tüketim harcamalarında yapılan büyük boyutlu revizyon dikkat çekmektedir. Söz konusu kalemin daha önce 2,8 puan olarak açıklanan büyümeye katkısı 0,7 puana inmiştir. Üçüncü çeyrekte toplam yatırım harcamalarının yukarı yönlü revize edildiği göz önünde bulundurulduğunda, kamu kesiminde tüketim harcaması

Üretim Yöntemiyle GSYH'ye Katkı

(% puan)

olarak sınıflandırılan bazı kalemlerin yatırım olarak dikkate alınmış olabileceği düşünülmektedir. Yılın son çeyreğinde yatırımlar ılımlı seyrederken, net ihracatın büyüme katkısı negatif olmaya devam etmiştir.

2016 yılının tamamına bakıldığında, ekonomik büyümeyi sağlayan temel unsurun tüketim harcamaları olduğu görülmektedir. Bu dönemde, kamu ve özel tüketim harcamaları nispeten dengeli bir görünüm arz etmiştir. Yatırımların ise ekonomik ve siyasi alanda birçok belirsizliğin yaşandığı 2016'da geçtiğimiz yıllara kıyasla oldukça zayıf kaldığı dikkat çekmektedir. Yılın son ayları hariç olmak üzere ihracattaki ivme kaybı ve ithalattaki yükselişin etkisiyle net ihracat yıl genelinde büyümeyi aşağı çekmiştir.

Sanayi ve tarım sektörlerinde toparlanma...

Üretim yöntemiyle GSYH verilerine göre (zincirlenmiş hacim endeksi 2009=100), 2016 yılının son çeyreğinde sanayi sektörü yıllık bazda %5 oranında genişleyerek büyümeye 1 puan katkı sağlamıştır. Bu gelişmede özellikle imalat sanayindeki toparlanma belirleyici olmuştur. Yılın ilk 3 çeyreğinde daralan tarım sektörünün son çeyrekte toparlanması da büyümenin beklentileri aşmasında etkili

Harcamalar Yöntemiyle Katkı (2009 zincirlenmiş hacim endeksi)

(% puan)

	2014					2015					2016				
	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Yıllık	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Yıllık	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Yıllık
Tüketim	2,8	1,2	1,4	3,8	2,3	3,1	5,2	2,3	5,0	3,9	1,9	4,4	-0,3	3,6	2,4
Özel	1,8	1,3	1,3	3,0	1,9	3,9	4,2	2,2	3,3	3,4	0,6	2,5	-1,0	3,4	1,4
Kamu	1,0	-0,1	0,1	0,8	0,4	-0,7	1,0	0,1	1,7	0,5	1,3	1,9	0,7	0,1	1,0
Yatırım	3,7	0,4	0,4	1,7	1,5	1,0	3,9	2,5	3,1	2,7	1,9	1,2	0,1	0,6	0,9
Stok Değişimi	-0,6	-1,5	-0,2	0,3	-0,5	-0,2	-2,4	0,1	-1,8	-1,1	1,0	1,9	1,5	-0,4	1,0
Net İhracat	2,8	2,8	2,1	0,2	1,9	-0,4	0,4	0,9	1,0	0,5	-0,4	-2,2	-2,5	-0,2	-1,3
İhracat	2,9	1,5	1,9	1,1	1,8	0,6	1,0	1,1	1,1	0,9	0,3	-0,4	-2,1	0,5	-0,5
İthalat	-0,1	1,3	0,2	-0,9	0,1	-1,0	-0,6	-0,1	-0,1	-0,4	-0,7	-1,8	-0,5	-0,7	-0,9
GSYH	8,7	2,9	3,7	5,9	5,2	3,5	7,2	5,9	7,4	6,1	4,5	5,3	-1,3	3,5	2,9

Not: Rakamlar yuvarlamadan ötürü toplamı vermeyecebilir.

olmuştur. İnşaat sektörü ise son çeyrekte %3,7'lik artış ile büyümeye yukarı yönde 0,3 puan etkide bulunmuştur. Son çeyrekte %3 oranında genişleyen hizmetler sektörü⁽¹⁾ büyümeye 1,6 puan katkı sağlamıştır. Bu gelişmede, bilgi ve iletişim ile finans ve sigorta faaliyetlerindeki artışlar belirleyici olmuştur. Son çeyrekte net sübvansiyonların (vergi-sübvansiyonlar) büyümeye 0,6 yüzden puan katkı sağlaması da dikkat çekmiştir.

2016 yılı genelinde, dış ticaret kaynaklı yaşanan sorunlar ve yüksek baz etkisi nedeniyle tarım sektörü %4,1 oranında küçülmüş ve büyümeyi 0,3 puan sınırlandırmıştır. Bu dönemde sanayi sektörü yıllık büyümeye 0,9 puan katkı sağlamıştır. Ekonomin daraldığı üçüncü çeyrekte bile büyüme kaydeden inşaat sektörü 2016 yılında bir önceki yıla göre %7,2 oranında genişleyerek büyümeye yukarı yönde 0,5 puan etkide bulunmuştur. 2016 yılında finansal hizmetlerin yanı sıra gayrimenkul, mesleki destek, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri olumlu bir performans sergilemiştir. Böylece hizmetler sektörü 1,3 puan ile büyümeye en büyük katkıyı sağlayan sektör olmuştur.

Beklentiler

Türkiye ekonomisi 2016 yılında beklentilerin üzerinde bir büyüme kaydetse de küresel krizden bu yana en zayıf büyüme performansını sergilemiştir. 2013 ve 2014 yıllarında

12 bin USD düzeyini aşan kişi başına düşen milli gelir, TL'nin değer kaybetmesinin de etkisiyle 2016'da 10,8 bin USD seviyesine gerilemiştir. Bu dönemde ekonomik aktivitedeki yavaşlamaya rağmen turizm gelirlerindeki düşüşün etkisiyle cari açık/GSYH oranında iyileşme gözlenmemiştir. Kamu kesiminin ekonomik aktiviteyi desteklemeye yönelik attığı adımların etkisiyle bütçe açığı/GSYH oranı sınırlı ölçüde yükselmiştir. Bu dönemde AB tanımlı kamu borç stokunun %14 genişlemesiyle borç stoku/GSYH oranı da %28,3 düzeyine çıkmıştır. Söz konusu göstergelerdeki sınırlı artışa rağmen bütçe açığı ve kamu borç stoku tarafında Türkiye ekonomisi benzer ülkelere kıyasla güçlü konumunu korumuştur.

2017 yılında ekonomik büyümenin gerek özel tüketim harcamalarını artırmaya yönelik makroihtiyati tedbirlerin gevşetilmesi, gerekse kamu tarafından büyümeyi destekleyici yönde atılan adımların etkisiyle bir önceki yıla kıyasla daha olumlu bir performans sergileyeceğini düşünüyoruz. Ancak, küresel ekonomik konjonktürde süregelen belirsizliklerin ve jeopolitik gelişmelerin büyüme üzerinde aşağı yönlü baskısını da sürdüreceğini tahmin ediyoruz. Bu çerçevede, büyümenin %3-3,5 ile bu yıl da uzun dönemli ortalamasının altında kalacağını ön görüyoruz.

Temel Makroekonomik Göstergeler

	2014	2015	2016
GSYH Büyüme (%)	5,2	6,1	2,9
GSYH (milyar TL)	2.044	2.338	2.591
GSYH (milyar USD)	935	861	857
Kişi Başına GSYH (USD)	12.112	11.014	10.807
Cari Açık/GSYH (%)	4,7	3,7	3,8
Bütçe Açığı/GSYH (%)	-1,1	-1,0	-1,1
AB Tanımlı Kamu Borç Stoku/GSYH (%)	28,6	27,5	28,3
Yatırımlar/GSYH (%)	28,9	29,7	29,8
Bankacılık Sektörü Aktifleri/GSYH (%)	97,5	100,9	105,4
Toplam Krediler/GSYH (%)	60,7	63,5	66,9
Mevduat/GSYH (%)	51,5	53,3	56,1

(1) Hizmetler sektörü, üretim yöntemiyle GSYH'nin alt kalemleri içinde yer alan; hizmetler, bilgi ve iletişim, finans ve sigorta faaliyetleri, gayrimenkul faaliyetleri, mesleki ve idari destek hizmet faaliyetleri, kamuyönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile diğer hizmet faaliyetlerini kapsamaktadır.

Türkiye İş Bankası A.Ş. - İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem - Bölüm Müdürü
izlem.erdem@isbank.com.tr

Alper Gürler - Birim Müdürü
alper.gurler@isbank.com.tr

Hatice Erkiletlioğlu - Müdür Yardımcısı
hatice.erkiletlioglu@isbank.com.tr

İlker Şahin - Uzman
ilker.sahin@isbank.com.tr

Eren Demir - Uzman
eren.demir@isbank.com.tr

Dr. Mustafa Kemal Gündoğdu - Uzman
kemal.gundogdu@isbank.com.tr

Gamze Can - Uzman Yrd.
gamze.can@isbank.com.tr

Bütün yayınlarımıza <https://ekonomi.isbank.com.tr> adresinden erişebilirsiniz.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.